

Zet je voet maar op het water...

Tweede zondag veertigdagentijd 2023

De Hoeksteen, Numansdorp

Lezingen: Psalm 77:12-21 & Marcus 4:35-41

Geliefde gemeente,

Er komen twee verhalen voor in de Evangelien die gaan over Jezus en de storm. Er is het verhaal van de slapende Jezus in de boot die wakker gemaakt moet worden, als het helemaal mis dreigt te gaan. Je vindt een versie bij Marcus, Matteüs en Lucas ¹, alle drie voorafgaand aan een verhaal over de genezing van bezetenen, het uitdrijven van demonen.

En dan is er het verhaal dat de leerlingen alleen scheep gaan en Jezus achterblijft in de bergen om te bidden. Het lukt de discipelen niet vanwege het noodweer vooruit te komen, en dan verschijnt Jezus lopend over de golven. Je vindt van dat verhaal een versie bij Marcus, Matteüs en Johannes ², alle drie verbonden met het verhaal van de wonderbare broodvermenigvuldiging.

Opvallend is bij dit laatste verhaal de versie bij Matteüs heel anders afloopt dan bij Marcus en Johannes. Bij Johannes is het echt heel kort en komt het erop neer dat Jezus oproept niet bang te zijn en zich in de storm bekendmaakt met de Ik-ben-naam van God. Wees niet bevreesd want Ik ben het. Zoals al die uitspraken in het Johannesevangelie met 'Ik ben'.

In het Marcusevangelie eindigt dit verhaal, waarbij de leerlingen de verschijning aanzien voor een spook, met onbegrip. Ook dan komt Jezus aan boord met de geruststelling: Ik ben het, en gaat de wind liggen, maar reageren ze ontsteld, in verwarring, want zo staat er bij: ook bij de broodvermenigvuldiging waren ze nog niet tot inzicht gekomen. Ze puzzelden nog steeds over de vraag: wie is dit toch?

En dat is natuurlijk ook de slotvraag van het eerste verhaal, als Jezus - wakker gemaakt - de wind en de zee tot kalmte brengt,

¹ Marcus 4:35-41, Matteüs 8:18, 23-27, Lucas 8:22-29

² Marcus 6:45-52, Matteüs 14:22-33, Johannes 6:16-21

en de leerlingen zich afvragen: wie is toch deze dat ook de wind en de zee Hem gehoorzamen?

Opvallend is het bijzondere slot bij de versie in het Matteüsevangelie van het verhaal waarbij Jezus over het water komt aanlopen en de discipelen nog meer in paniek raken omdat ze geloven dat nu de spoken en de geesten ook nog over hen zijn losgebarsten. Nadat Jezus zijn stem heeft verheven, herkent Petrus de Meester en zegt: Heer, als U het bent, laat me dan tot u komen over het water. En Jezus zei: kom. En Petrus zet zijn voet op het water en hij gaat. Tot hij Jezus uit het oog verloor, en zag op de wind en de golven, bang werd en begon te zinken. En hij riep: Heer, red mij. Jezus greep hem bij de hand en zij klommen in het schip. En zij vielen voor Hem neer, aanbaden Hem met de woorden: waarlijk Gij zijt Gods Zoon.

Ik realiseer me dat het thema van de bedreigende zee, in het Zuidwesten van Nederland nooit ver weg is in het collectieve geheugen. Zoals mijn achternaam al doet vermoeden, Aarnoudse, liggen mijn familieroots van vaderskant in Zeeland. Mijn opa en oma van moederskant kwamen van Dordrecht en Giessendam langs de Merwede. In onze familiegeschiedenis was de Ramp van 1953 een duidelijk gegeven. Als kind realiseer je je dat niet maar wij kwamen 5 jaar na die ramp hier aan deze kant van de Hoekse Waard wonen in 's Gravendeel met in 's Gravendeel 37, in Strijen 40 en in Numansdorp 56 verdronken dorpsbewoners. Ik kan mij voorstellen dat een tekst uit de Bijbel als Psalm 77 waarbij God wordt getekend als Machtig over de grote wateren, leidt tot huivering en siddering. Hoezo dan?

En bij 'Jezus en de storm op het meer', komt het wel op hetzelfde neer. Wie of wat heeft het laatste woord: de macht van het kwaad? Of de goede God? Of is God misschien zelf aanwezig in het kwaad dat mensen treft, zoals altijd wel weer de nodige boetepredikers willen doen geloven?

Toen ik bericht kreeg uit Numansdorp met de vraag of ik deze tweede zondag van de veertigdagentijd misschien wilde

aansluiten bij het thema van de kinderkerk, dus 'de storm op het meer', toen waren wij bij ons thuis precies vier stukjes uit een bijbels dagboek van ds. Buskes over de storm op het meer aan het lezen: 22 t/m 25 februari. Ds. Jan J. Buskes jr, wie kent hem nog? Dat we daar na het eten uit lezen, heeft vast iets met nostalgie te maken, want het dagboekje is vijftig jaar oud, uit de tijd dat ik belijdenis deed. Maar het is ook wel lekker dat het korte, pittige stukjes zijn. Ds. Buskes was in Nederland een markante dominee, geboren in 1900, dus van de generatie van mijn grootouders, actief vanaf de jaren '20 in de vorige eeuw tot in de jaren '70. Hij stierf in 1980.

Er is ook een link met de Hoekse Waard, want ds. Buskes bezocht in de oorlog ook door de Duitsers gedetineerde landgenoten. Zo ook Joris de Heus uit Westmaas of Klaaswaal. Er waren wat jonge mannen opgepakt, wegens het verbergen van een neergeschoten Engelse piloot of i.d. Toen Buskes in Scheveningen was, werd hem gevraagd of hij ook die jongen in de dodencel wilde opzoeken. Hij sprak en bad met hem en schreef erover een briefje aan zijn ouders. Er kwam in het Nieuwe Geuzeliedboek 1940-1945 een 'in memoriam Joris de Heus'. Dat was en is wat het kwaad doet met gewone mensen, of het nu een oorlog is of een watersnoodramp.

In het verdere van deze preek overdenk ik wat zinnnetjes van Buskes uit zijn vier stukjes over Jezus en de storm.

Het begint natuurlijk met de onontkoombare vraag. "Wij kunnen vragen, schrijft hij: hoe is het mogelijk? We kunnen denken: het is onmogelijk! Maar dit is zeker: indien dit verhaal ons iets te zeggen heeft, dan in elk geval dit: dat er bij Jezus grote dingen gebeuren."

Ja, dit is het verhaal aller verhalen om de spot mee te drijven, nietwaar: over water lopen, storm en wind met een machtswoord bedwingen. Komt dat zien: Hans Klok Jezus Christus, de grote goochelaar. Ha ha ha ha.

Tja, daar zitten we dan als goedgegelovige gemeente. Het is natuurlijk volstrekt duidelijk dat deze verhalen doorverteld zijn en in de evangeliën terecht zijn gekomen als symbolische

verhalen. De woeste zee, storm en donker, het is in de bijbels wereld: de chaosmacht. Maar dan is daar een manifestatie van 'Ik ben', de Godsnaam zelf klinkt, de aanwezigheid van de Eeuwige, de Allerhoogste, de Schepper van al wat is. En die manifestatie vindt plaats in het doen en laten, in het wandelen en spreken van Jezus. Bij Jezus gebeuren grote dingen. En waarom dan ook niet die enkele wondertekenen van toen? Maar dat is natuurlijk niet de essentie.

Citaat: "Wie tot Jezus komt, komt tot God en moet rekenen met de grote kracht van God, die ver uitreikt boven onze kracht. Wie met Jezus in aanraking komt, komt in contact met een wereld, die een heel andere wereld is dan die waarin wij gewoon zijn te leven". Einde citaat. Daarvan breekt dus iets door in het optreden van Jezus. En dat breekt door, om ons te bemoedigen. Je denkt wel: de kwade machten gaan de overhand krijgen, *in the end* is alles verloren, maar het is niet waar.

Bij dit woord van Buskes moet ik denken aan het gesprekje van Jezus met Natanaël aan het begin van het Johannesevangelie. Hoe kent u mij, vroeg Natanaël? Omdat ik je al zag, voordat jij mij zag, zegt Jezus. Rabbi: u bent de Zoon van God, de Koning van Israël. Wat nu Natanaël, al zo'n belijdenis op basis van deze éne ontmoeting? Je zult nog veel grotere dingen zien, man. En in het Johannesevangelie is dan duidelijk: dat gaat over de weg van Jezus als de weg van zijn 'verhoging', de weg van kruis en opstanding. Jezus is de Overwinnaar. In Hem zijn we meer dan overwinnaars, kan Paulus schrijven. Hij is de overwinnaar van zonde en dood, van duivel en demonen, van chaos en zee. Die de slang de kop zou vermorzelen (Genesis 3:15). Gods Koninkrijk is door alles heen wel degelijk komende.

Dat is waar je mee in aanraking komt, als je in contact komt met Jezus. Citaat: "Ja dit is Jezus, en dit is God. Niet de kleine, armzalige, machteloze God, zoals wij ons God soms voorstellen." Nee, "als God waarlijk God is, dan moet Hij zó zijn": goed, barmhartig en machtig. Einde citaat. Als wij dat loslaten, kunnen we beter nihilisten of hedonisten worden,

cynisch of onverschillig. Dan maakt het niks uit. Ondertussen lacht dan de duvel in zijn vuistje, zoals mijn spreekwoordentante dat altijd zei.

Dat wil niet zeggen, dat wij het allemaal zo meteen vatten en begrijpen natuurlijk, integendeel. De discipelen in het schip: ze staan voor de kerk, voor ons. En zij roeien zich rot, en Jezus lijkt wel niks te doen, of afwezig te zijn. Wij zijn maar bezig om de kerk de overkant te laten halen, we moeten toekomstgericht zijn, horen we uit ons Utrechtse hoofdkwartier, en relevant, en aantrekkelijk, en vernieuwend. Of we zien wel iets, maar denken dat het een illusie is, dat kan niet waar zijn, en onwillekeurig is het steeds de angst die ons beet grijpt: doen we het wel goed, kunnen we dit wel aan, gaan we niet ten onder, redden we dit wel?

Citaat: "Er zijn ogenblikken, waarop we beseffen: nu komt het er op aan te geloven. Dat kunnen ogenblikken van zorg en nood zijn, waarin we geen uitweg meer zien. Het kunnen ook ogenblikken van geluk en voorspoed zijn. Maar dan gebeurt het toch meestal niet. Dan is God wel bij ons, maar wij zijn niet bij God. Wij zijn dan vooral bij ons zelf. Eerst in de nacht en de storm vragen we werkelijk naar God". Einde citaat

Nood leert bidden. Niks mis mee. In Jezus is God bereikbaar. Hij lijkt te slapen. Ja Jezus is ook gewoon mens, mens geworden, onder ons gekomen, moe geworden, in slaap gevallen. Maar de Bewaarder van Israël, de 'Ik ben', die achter Hem staat, sluimert noch slaapt (Psalm 121). Hij is niet een illusie, niet een spookachtige verschijnsel dat opdoemt, en voorbij gaat, zoals *ships passing in the night*, of zo. Nee, Hij is werkelijk. Het komt er bij tijden en gelegenheden op aan niet te vrezen, maar te geloven, dat Jezus bij ons is. Dat Jezus tot ons komt. Dat Jezus ons roept. Dat Jezus ons bij de hand neemt. Dat God regeert en dat zijn Rijk komt. Niet alleen als we in de rats zitten. Ook als het ons goed gaat, misschien juist wel ook dan, als het ons persoonlijk goed gaat. Dat we niet de dankbaarheid en de dienstbaarheid kwijt raken, omdat we het zo gewoon zijn gaan vinden ons eigen leven te kunnen leiden

en pas wakker worden bij onraad of tegenslag. Wie om zich heen kijkt heeft genoeg reden om te blijven roepen tot God: HEER, red ons.

“Zet je voet maar op het water, zet je voet maar op het meer. Kijk niet naar de woeste golven, kijk gewoon maar naar de Heer.” Dat is een liedje van Elly en Rikkert. Van een CD uit 1990, getiteld ‘Daar gaan we dan’, bij ons in het gezin toen veel gedraaid in een tijd dat het moeilijk was. Mijn oudste dochter was toen vijf of zo. Toen ze later zelf voor het eerst moeder dacht te worden, werd haar kindje dood geboren, en wilde ze in het ziekenhuis dit liedje horen. Nu is er voorspoed en heeft ze ons nog twee kleinkinderen geschonken, maar soms bekruipt ons het gevoel: in welke wereld moeten zij groot worden. “Er zijn ogenblikken, waarop wij beseffen: nu komt het er op aan het vast te houden: te geloven”. Hij houdt de wereld in zijn Hand. Hij is de Heer, niets en niemand anders.

Nog een laatste citaat: “Moeten wij allen over het water wandelen?” vraagt Buskes. Of dezelfde vraag anders: dienen we altijd maar onze angst de baas te zijn? Hij zegt: “Wie er toe geroepen wordt, moet het doen en mag het ook doen.” En hij bedoelt: het kwaad weerstaan, je nek uitsteken, in verzet komen. Je voelt dat deze dominee altijd ook dominee is gebleven in dreigende en werkelijke oorlogstijd. Waaghalzen hebben we niet nodig, schrijft hij. Citaat: “wat wij in de storm van de tijd nodig hebben, zijn geen waaghalzen, die durven wat anderen niet durven. Wij hebben mensen nodig die de stem van Jezus horen en volgen: kom, en die durven wat God wil dat zij durven.” En ja, dan moet je ook uit de veilige boot durven te stappen, uit je eigen comfortzones te treden, welke leeftijd je ook inmiddels hebt en durven midden in de tijd te gaan staan. Maar: blijf dan wel vooral opzien naar de Heer. Wees reëel over de woeste golven, maar wees nog reëler over het werk van God. Parafraserend: in onze tijd van cynisme en verlamdend defaitisme (Buskes gebruikt zelfs de termen ‘geklaag en gekanker’ en dat voor een dominee in een gelovig dagboekje) hebben we mensen nodig die durven geloven en hopen en die het durven in de nacht en in de storm van boord te gaan om

midden in de tijd te gaan staan, hun stem te verheffen, actief te zijn in kerk, politiek en maatschappij, om op te komen voor de liefde en de gerechtigheid van Gods Koninkrijk. Ben jij zo'n mens?

Tenslotte, nog één Buskes-anecdote. Ik was pas in het museum Catharijneconvent, bij de tentoonstelling Gospel. Daar is ook aandacht voor de Amerikaanse burgerrechtenbeweging voor zwarte mensen onder leiding van dominee Martin Luther King. Buskes was in Nederland al heel vroeg een dominee die zich solidariseerde met de strijd tegen apartheid en tegen racisme. In 1965 verleende de Vrije Universiteit een eredoctoraat aan dominee King. Maar King had niet gerekend met de kledingvoorschriften bij zo'n promotie. Dus geen nood: ook ds. Buskes was niet zo groot: hij kreeg de toga aan van Buskes, die paste precies. En die kun je dus zien hangen in het Catharijneconvent. Overigens ook Buskes was in 1957 doctor geworden *honoris causa*, maar dan aan de UvA. En wat lees ik in dit dagboekje op 26 februari, de dag na de vier dagen over de storm op het meer? Het heet 'Eer' 'Er was een eredoctoraat gekomen' Het ging nu om Karl Barth, een grote Zwitserse theoloog, zo'n 15 jaar ouder dan Buskes, met wie ze tijdens de roerige jaren ook in contact stonden vanuit Nederland. Of hij niet trots was? Wat zal ik zeggen, had Barth gezegd, ik ben ijdel genoeg om een beetje trots te zijn. Maar één ding weet ik zeker: als ik straks boven kom, zal ik al die lintjes en bullen, voordat ik naar binnen mag, af moeten geven bij de garderobe. Wij komen er de hemel of het Koninkrijk van God niet mee in. Gods genade, die genoeg is, relativeert alle aardse inspanning en eer."

Zet je voet maar op het water....

Ben jij zo'n mens? Die durft te blijven geloven?

Amen

Lied van antwoord: Gezang 723 ('Waar God de Heer zijn schreden zet')